

POSTANOWIENIE

Dnia 11 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Sadowski

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie ze skargi W. Z.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie sygn.
III AUa 11/23,

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 11 czerwca 2024 r.,

oddala skargę.

Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski Aleksander Stępkowski

UZASADNIENIE

W. Z. (dalej: „skarżący”) w skardze na naruszenie prawa strony do
rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki
z 20 marca 2024 r. – uzupełnionej pismem z dnia 24 kwietnia 2024 r. - wniósł o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania przed Sądem Apelacyjnym
w Warszawie w sprawie o sygnaturze III AUa 11/23;
2. przyznanie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz
skarżącego kwoty 40 000 zł;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz
skarżącego kosztów postępowania;

Skarżący w uzasadnieniu podniósł, że od daty złożenia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA w Warszawie do dnia złożenia skargi upłynęło 6 lat i 6 miesięcy (tj. 78 miesięcy), a postępowania sądowe w sprawie nie zostało jeszcze zakończone. Podkreślił, że 24 listopada 2022 r. w sprawie zapadł wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie, a 2 stycznia 2023 r. akta sprawy zostały przekazane do Sądu Apelacyjnego w Warszawie na skutek apelacji pozwanego. Od momentu nadania sygnatury akt, w sprawie nie zostały podjęte niezbędne czynności zmierzające do wydania wyroku. Nie wyznaczono terminu rozprawy apelacyjnej.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wniósł o oddalenie skargi. W uzasadnieniu zwrócił uwagę, że apelacja wpłynęła do sądu odwoławczego w styczniu 2023 r., gdzie następnie wylosowano referenta i przekazano sprawę do rozstrzygnięcia według kolejności wpływu, a 29 marca 2024 r. zapadł w sprawie wyrok kończący postępowanie w II instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga podlega oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725; dalej – ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Artykuł 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje,

że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa Europejski Trybunał Praw Człowieka, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w jednej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania nie pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe. Zauważyć należy, że istotnie pomiędzy wpłynięciem apelacji organu rentowego do Sądu Apelacyjnego w Warszawie (tj. 3 stycznia 2023 r.) i wniesieniem skargi na przewlekłość postępowania (20 marca 2024 r.) upłynęło nieco ponad

14 miesięcy, niemniej jednak nie można tracić z pola widzenia, że na całkowity czas trwania postępowania w sprawie (ponad 6 lat) w znacznym stopniu wpłynął okres zawieszenia postępowania przed Sądem I-ej instancji z uwagi na oczekiwanie na rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego w przedmiocie skierowanych do niego pytań prawnych, które mogło mieć wpływ na rozstrzygnięcie w sprawie objętej skargą (od 13 grudnia 2018 r. do 22 marca 2021 r.), jak również, że postępowanie w sprawie objętej skargą zostało zakończone niezwłocznie po wpłynięciu tej skargi, tj. wyrokiem z 29 marca 2024 r. Zatem łączny czas trwania postępowania w obu instancjach (poza okresem, gdy było ono zawieszone) – w świetle standardu wyznaczonego przez orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – nie jawi się jako nadmiernie wydłużony, a cel jakiemu służyć ma instytucja skargi na przewlekłość (tj. zapewnienie sprawnego rozpoznania sprawy), został już osiągnięty. Wobec powyższego brak jest podstaw do uwzględnienia skargi (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2023 r, I NSP 140/23; z 24 stycznia 2024 r, I NSP 255/23).

Choć zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych o świadczenia służące zaspokojeniu bieżących kosztów utrzymania powinny być rozpoznawane w sposób szczególnie sprawny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05), to jednak odnotować należy, że w realiach sprawy objętej skargą spór nie toczył się o prawo do świadczenia emerytalnego (które skarżący stale otrzymywał), a jedynie o wysokość tego świadczenia. W okresie oczekiwania na rozstrzygnięcie w sprawie skarżący nie był zatem pozbawiony środków niezbędnych dla zaspokojenia jego podstawowych potrzeb życiowych. Przez cały okres oczekiwania na wydanie rozstrzygnięcia w sprawie skarżący nie wnosił też o przyspieszenie rozpoznania sprawy z powołaniem na potrzebę zabezpieczenia bieżących kosztów utrzymania.

Dlatego też Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, oddalił skargę.

Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski Aleksander Stępkowski

[SOP]

[ms]